

MUDDATIDA O'LIK TUG'ILGAN CHAQALOQLAR TIMUSINING MORFOLOGIK O'ZGARISHLARI

Yuldashev Z.N.

Andijon davlat tibbiyot instituti, Andijon shahar
Mustaqil izlanuvchi ziyoyidding@gmail.com

Mahkamov N.J.

Andijon davlat tibbiyot instituti, Andijon shahar
t,f,d, dotsent nosirzonmahkamov5@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14264041>

Annotatsiya: Onasida infeksiya aniqlangan, homila ichida zararlangan homilani o'lik tug'ilishi bo'yicha amalga oshirilgan autopsiya materiallarida tasdiqlangan chaqaloqlar timusi o'rganishga olindi. Ushbu guruhdagi chaqaloqlar timusining o'rtacha og'irligi, $7,21 \pm 1,31$ grni tashkil etib, shu muddatdagi sog'lom tug'ilgan chaqaloqlar timusini $9,85 \pm 2,17$ grni tashkil etadi. O'rtacha timusni vazni me'yorga nisbatan 28,65%ga kichikligi aniqlandi. Homilani bachadon ichi rivojlanishining 36-39 haftaligida, timusning rivojlanishida onada rivojlangan ikkilamchi infeksiyalarning ta'siri kuchli darajada namoyon bo'lmaganligi asosiy o'zgarishlar ayrisimon bezning morfofunktsional maydonlarida ikkilamchi o'zgarishlardan, Gassal tanachalarini ko'p miqdorda shakllanganligi, tomirlarida to'laqonlik belgilari aniqlandi.

Kalit so'zlar: timus, morfologiya, involyusiya, immunodefitsit, nekroz.

Muammoning dolzarbligi: Dunyoda yangi tug'ilgan chaqaloqlar bo'yicha, AQSh va Yevropada 1000 ta tug'ruqqa o'rtacha 4-5 tani tashkil etadi. Eng yuqori ko'rsatkich bo'yicha dunyo beshtaligida, Turkmaniston 45 ta, Tojikiston 33 ta, Azerbayjon 21 ta, Qirg'iziston 17 ta va O'zbekistonda har 1000 ta tug'ruqqa 16ta holatni tashkil etadi. Bu esa, homila ichi rivojlanishida ekstragenital kasalliklarni to'liq skrining qilish yoki homiladorlik davrida qilinishi kerak bo'lgan tekshiruvlarni to'liq amalga oshirilmaganligini ko'rsatadi. Perinatal patologiyalarda antenatal o'lim asosan, infeksiyon va noinfeksiyon etiologiyali jarayonlar bilan birgalikda rivojlanib, homilani yetilmaganligi, asfiksiyalar, tug'ruq travmalari, pnevmopatiyalar, miyada perinatal qon aylanishining buzilishi, yangi tug'ilgan chaqaloqlarning gemorragik kasalligi ko'rinishida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot maqsadi: muddatida o'lik tug'ilgan chaqaloqlar timus to'qimasidagi patomorfologik xos jihatlarini o'rganishdan iborat.

Natija va muhokama: Tadqiqot ishimizda, turli infeksiyon omillardan nobud bo'lgan va o'lik tug'ilgan 36-39 haftalikdagi chaqaloqlar olindi. Timusni gestatsion muddatga mos ravishda organometrik ko'rsatkichlari bo'yicha, muddatiga mos bo'lsada, morfologik jihatdan quyidagilar aniqlandi. Po'stloq qavatga tashqi fibroz kapsulasini tarbekulyar ko'rinishda o'sib kirganligi, septal to'siqlarning keskin kengayishi, tarkibida fibroblastlar va kollagen tolali dag'al tuzilmalarning ko'p bo'lishi aniqlandi. Shu bilan birga trabekulyar qon tomirlarining to'laqonligi, perivaskulyar sohada shakllangan interstitsial shishlarning rivojlanganligi, ko'p hollarda, tolali tuzilmalarida dezorganizatsiya o'choqlarining bo'lishi aniqlandi.

Po'stloq qavatda kichik o'lchamli limfotsitlarning o'choqli to'q giperxrom yadroli timotsitlarni ko'p bo'lishi bilan xarakterlandi. Makrofaglarni po'stloq qavatda ko'p to'planishi, sitoplazmasida apoptozga uchragan limfotsitlarni fragmentlari aniqlanadi. Retikulo epitelial hujayralarning bo'lakchalar perimetri bo'ylab joylashgan, o'siqlari atrofida kichik limfotsitlarni o'choqli to'plamlari aniqlanadi. Oraliqda retikulotsitlar va siyrak tolalarning

turli yo'nalishda joylashgan o'choqlari aniqlanib, aynan, shishgan timus stromasining asosini tashkil etganligi, enaga hujayralarni esa, aynan, po'stloq qavat perimteri bo'ylab joylashganligi va atrofida kam sonli kichik limfotsitlarni ko'p uchrashi aniqlandi. Bu aniqlangan belgilar, klinik morfologik jihatdan timusni aksidental transformatsiyaga uchraganligini anglatib, aynan, 36-39 haftalikda o'lik tug'ilgan chaqaloqlarda, homila ichi infeksiyasi rivojlanishi oqibatida, birlamchi hujayraviy immunodefitsitni yuzaga kelishini tasdiqlaydi. Aynan, 36-39 haftalikda, timusni hajman nazorat guruxiga nisbatan 28,6%ga kichiklashishi, buyrak usti bezining kattalashganligi bilan parallel ravishda rivojlanganligi bilan ham tushuntiriladi.

References:

1. Ушакова Р. А., Ковтун О. П., Бейкин Я. Б. Современные аспекты диагностики, лечения и прогноза течения гепатитов у детей раннего возраста. – ГБОУ ВПО Уральский государственный медицинский университет, 2018.
2. Федорова, Наталья Петровна Морфологические основы защитно-приспособительных реакций соединительной ткани кожи и тимуса при повреждающих и корригирующих воздействиях: Автореф. Дис... канд. биол. Наук.-Новгород, 2009.- 25 с.
3. Флорикян А. К. Взгляды на некоторые дискуссионные проблемы этиопатогенеза и классификации органоспецифических новообразований вилочковой железы //Международный медицинский журнал. – 2003.
4. Фортманн М. И. и др. Иммунизация недоношенных детей: современные данные и перспективные стратегии для индивидуализированных подходов //Неонатология: Новости. Мнения. Обучение. – 2023. – Т. 11. – №. 1 (39). – С. 108-123.
5. Харламова А.С., Барабанов В.М., Савельев С.В. Иммуногисто-химическое исследование обонятельных луковиц плодов человека //Морфология. – 2008. – Т. 133. – №. 2. – С. 144-145.
6. Цинзерлинг А.В., Глуховец Н.Г. Проведение расширенных патологоанатомических исследований плодов и последов при поздних самопроизвольных выкидышах // Российский вестник перинатологии и педиатрии. 1994. Т.39, №2. С.8–10.
7. Шишляева С. В., Синякин О. Ю. Ультразвуковая диагностика тимомегалии как предиктора внутриутробных инфекций //ББК 57.3 я431П24 А43 Рекомендовано к изданию Редакционно-издательским советом УО «ГрГМУ»(протокол № 19 от 29.11. 2012). Редакционная коллегия. – 2012.